

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Duidelijkheid van fiscale wetgeving: een onderzoek naar een nadere invulling van de kwaliteitseis van eenvoud, duidelijkheid en toegankelijkheid voor fiscale wetgeving

Heuvel, R.L.G. van den

Citation

Heuvel, R. L. G. van den. (2018, November 29). *Duidelijkheid van fiscale wetgeving: een onderzoek naar een nadere invulling van de kwaliteitseis van eenvoud, duidelijkheid en toegankelijkheid voor fiscale wetgeving*. s.n., S.l. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/67107>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/67107>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/67107> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Heuvel, R.L.G. van den

Title: Duidelijkheid van fiscale wetgeving : een onderzoek naar een nadere invulling van de kwaliteitseis van eenvoud, duidelijkheid en toegankelijkheid voor fiscale wetgeving

Issue Date: 2018-11-29

Lijst van aangehaalde literatuur en jurisprudentie

Boeken en tijdschriftartikelen

- Van Aeken 2008 K. van Aeken, 'De kenbaarheid van wetgeving vanuit rechtssociologisch perspectief', in: P. Popelier & J. van Nieuwenhove (red.), *Toegang tot de wet*, die Keure, Brugge 2008.
- Antal 1947 K.V. Antal, *Eenvoud in het belastingrecht in Nederland* (inaugurele rede), Leiden 1947.
- Van Arendonk 1999 H.P.A.M. van Arendonk, 'No taxation without representation; over legaliteit en legitimiteit', in: *Liberale Gifte*, Kluwer, Deventer 1999.
- Arendsen 2017 R. Arendsen, 'Zicht op vereenvoudiging?', *WFR* 2017/151.
- Barendrecht 1995 J.M. Barendrecht, 'Een pleidooi voor informatiever burgerlijk recht', *NTBR* 1995.
- Bellekom 2011 Th.L. Bellekom e.a., *Compendium van het staatsrecht*, Kluwer, Deventer 2011.
- Van den Berge 1949 W.H. van den Berge, *Beginselen van de belastingheffing*, Samsom, Alphen aan den Rijn 1949.
- Van den Berge 1951 W.H. van den Berge, 'De structuur van het belastingrecht', *WFR* 1951/421.
- Boer 2007 J.P. Boer, 'Meer aandacht voor het lex certa-beginsel in fiscalibus', *NTFR* 2007/444.
- Boer 2013 J.P. Boer, *Sturende belastingheffer een monster? Juridische kanttekeningen bij fiscaal instrumentalisme en 'taxnudging'*, Sdu Uitgevers, Den Haag 2013.
- Bokhorst 2014 M. Bokhorst, *Bronnen van legitimiteit. Over de zoektocht van de wetgever naar zeggenschap en gezag*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2014.

- Bokhorst en van Ommeren 2007 A.M. Bokhorst & F.J. van Ommeren, 'Regeldruk ontrafeld', *NJB* 2007.
- Bonnes 2005 J.M. Bonnes, 'Aard en omvang van de Aanwijzingen voor de regelgeving', *RegelMaat* 2005, afl. 1.
- Boogaard 2013 G. Boogaard, *Het wetgevingsbevel: Over constitutionele verhoudingen en manieren om een wetgever tot regelgeving aan te zetten*, Wolf Legal Publishers, Oisterwijk 2013.
- Bouwes 2014 M.Tj. Bouwes, *Beeld en werkelijkheid: een analyse van de adviezen van de Raad van State*, Academie voor Wetgeving, Den Haag 2014.
- Broeksteeg 2005 J.L.W. Broeksteeg e.a., *Zicht op wetgevingskwaliteit: een onderzoek naar de wetgevingsadviesring van de Raad van State*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2005.
- Van Buggenhout en Debaene B. van Buggenhout & S. Debaene, 'Hoe het gebruik van juridische informatica de kwaliteit van wetgeving kan bevorderen', in: S. Debaene & B. van Buggenhout (red.), *Informatietechnologie en de kwaliteit van wetgeving*, Intersentia Rechtswetenschappen, Antwerpen-Groningen 2000.
- Bruijsten 2002 C. Bruijsten, 'De verhouding tussen rechtsbeginselen en belastingwetgeving', *WFR* 2002/715.
- Chittenden 2010 F. Chittenden e.a., *Taxation and Red Tape: The Cost to British Business of Complying with the UK Tax System*, The Institute of Economic Affairs, Londen 2010.
- Cleiren 2014 C.P.M. Cleiren e.a., *Strafrecht, serie Tekst & Commentaar*, Kluwer, Deventer 2014.
- Coremans en Van Damme 2001 H. Coremans & M. Van Damme, *Beginselen van wetgevingstechniek en behoorlijke regelgeving*, die Keure, Brugge 2001.
- Cort van der Linden 1887 P.W.A. Cort van der Linden, *Leerboek der Financiën*, Gebr. Belinfante, Den Haag 1887.
- Cramwinckel 2014 T.A. Cramwinckel, 'De Belastingdienst als vertaler: van wettekst naar webtekst. Een casestudy', *MBB* 2014.

- Van Dijck 1985 J.E.A.M. van Dijck, 'Vereenvoudiging zonder wetswijziging', in: *Fiscale aspecten van ondernemingen*, Kluwer, Deventer 1985.
- Van Dijck 1989 J.E.A.M. van Dijck, *Belastingbeschouwingen*, Kluwer, Deventer 1989.
- Donner 1982 A.M. Donner 'Inleiding', in: W.F. de Gaay Fortman (red.), *Problemen van wetgeving*, Kluwer, Deventer 1982.
- Dorbeck-Jung 2004 B.R. Dorbeck-Jung, 'Zicht op wetgevingskwaliteit. Welke criteria achten leden van de Tweede Kamer de belangrijkste kwaliteits-eisen voor wetgeving?', *RegelMaat*2004, afl. 4
- Drielsma 1958 H.A. Drielsma, *De wetsinterpretatie in het fiscale recht en de rechtsbescherming van de Nederlandse staatsburger*, Kluwer, Deventer 1958.
- Drion 1981 H. Drion, 'Het rechtszekerheidsargument', in: *De hanteerbaarheid van het recht*, Tjeenk Wil-link, Zwolle 1981.
- Dusarduijn 2015 S. Dusarduijn, 'De rechtsfictie in de inkomstenbelasting. De fiscale kleur van het alsof', *WFR* 2015/1478.
- Edmiston 2003 K. Edmiston e.a., *Tax Structures and FDI: The Deterrent Effects of Complexity and Uncertainty*, Institute for Fiscal Studies, Londen 2003.
- Europese Unie 1997 Verklaring nr. 39 inzake de redactionele kwaliteit van de communautaire wetgeving, opgenomen in de slotakte bij het Verdrag van Amsterdam, Publicatieblad, serie C, nummer 340 van 10 november 1997.
- Europese Unie 1999 Interinstitutioneel Akkoord van 22 december 1998 betreffende de gemeenschappelijke richtsnoeren voor de redactionele kwaliteit van de communautaire wetgeving, Publicatieblad, serie C, nummer 73 van 17 maart 1999.
- Europese Unie 2015 *Gemeenschappelijke praktische handleiding voor de opstelling van wetgevingsteksten van de Europese Unie*, Brussel 2015.
- Europese Unie 2016 Interinstitutioneel Akkoord van 13 april 2016 over beter wetgeven, Publicatieblad L 123/1 van 12 mei 2016.

- Faber 2009 K. Faber, *Re-integratie volgens plan: Een onderzoek naar de mogelijkheden en consequenties van het gebruik van het instrument trajectplan bij re-integratie*, Boom Juridische uitgever, Groningen 2009.
- Fleuren 2004 J.W.A. Fleuren, *Een ieder verbindende bepalingen van verdragen*, Boom Juridische uitgever, Den Haag 2004.
- Florijn 2010 N.A. Florijn, *Complexiteit en vereenvoudiging van de wetgevingsprocedure* (preadvies Vereniging voor Wetgeving en wetgevingsbeleid), Nijmegen 2010.
- Fuller 1969 L.L. Fuller, *The morality of law*, Yale University Press, New Haven-Londen 1969.
- De Gaay Fortman 1982 B. de Gaay Fortman, 'Parlement en wetgeving', in: W.F. de Gaay Fortman (red.), *Problemen van wetgeving*, Kluwer, Deventer 1982.
- Geelhoed 1983 L.A. Geelhoed, *De interveniërende staat: aanzet voor een instrumentenleer*, Staatsuitgeverij, Den Haag 1983.
- Geppaart 1965 Ch.P.A. Geppaart, *Fiscale rechtsvinding: een onderzoek naar de rechtsvinding door de rechter in belastingzaken in het bijzonder aan de hand van de rechtspraak in de periode 1 maart 1957 - 1 maart 1965*, FED, Amsterdam 1965.
- Geppaart 2001 Ch.P.A. Geppaart, 'Over de toenemende ingewikkeldheid van het belastingrecht', *WFR* 2001/675.
- Van Gestel 2011 R.A.J. van Gestel, 'De rol van de wetgevingsjurist: Zwoegers in het vooronder of professionals in de frontlinie?', *RegelMaat* 2011, afl. 1.
- Van Gestel 2013 R.A.J. van Gestel, 'Kwaliteit van wetgeving', *RegelMaat* 2013, afl. 4.
- Van Gestel en Hertogh 2006 R.A.J. van Gestel & M.L.M. Hertogh, *Wat is regeldruk? Een verkennende internationale literatuurstudie*, WODC, Den Haag 2006.
- Giele 1977 J.F.M. Giele, *Het fiscale rechtstekort*, Kluwer, Deventer 1977.
- Gribnau 1998 J.L.M. Gribnau, *Rechtsbetrekking en rechtsbeginselen in het belastingrecht: rechtstheoretische beschouwingen over navordering, toezegging en*

- fiscale vaststellingsovereenkomst*, Kluwer, Deventer 1998.
- Gribnau 2005 J.L.M. Gribnau, 'Rechtszekerheid en overgangsrecht', in: *Opstellen fiscaal overgangsbeleid*, Kluwer, Deventer 2005.
- Gribnau 2006 J.L.M. Gribnau, 'Rechtsbeginselen en evaluatie van belastingwetgeving', in: A.C. Rijkers & H. Vording (red.), *Vijf jaar Wet IB 2001*, Kluwer, Deventer 2006.
- Gribnau 2012 J.L.M. Gribnau, 'Instrumentalisme en vrijheid', *NTRF* 2012/517.
- Gribnau 2013 J.L.M. Gribnau, 'Belastingen en ethiek: De ethische dimensie van tax planning', *Tijdschrift voor Fiscaal Recht* 2013.
- Gribnau en Meussen 2007 J.L.M. Gribnau & G.T.K. Meussen, 'Rechtszekerheid en de Wet IB 2001 (I)', *MBB* 2002/251.
- Groenendaal 1956 J. Groenendaal, *Inleiding tot de wetgevingstechniek*, Samsom, Alphen aan den Rijn 1956.
- Happé 1996 Happé, *Drie beginselen van fiscale rechtsbescherming*, Kluwer, Deventer 1996.
- Van den Heuvel 2011 R.L.G. van den Heuvel, 'Kan Duitse jurisprudentie bijdragen aan de invulling van ons beginsel van eenvoud, duidelijkheid en toegankelijkheid?', *WFR* 2011/1667.
- Van den Heuvel 2012 R.L.G. van den Heuvel, 'Wat leren wij van de Raad van State over de eis van duidelijkheid van belastingwetgeving?', *WFR* 2012/1493.
- Hofstra 1947 H.J. Hofstra, 'Eenvoud in de belastingheffing', *De Naamlooze Vennootschap*, december 1947.
- Hofstra 1962 H.J. Hofstra, 'Algemene belastingherziening', *WFR* 1962/165.
- Hofstra 1975 H.J. Hofstra, 'De toekomst van de inkomstenbelasting', *WFR* 1975/1033.
- Hofstra 1988 H.J. Hofstra, 'Belastingvereenvoudiging en belastingstructuur', in: *Van Dijk-Bundel*, FED, Deventer 1988.
- Hofstra 1992 H.J. Hofstra, *Inleiding tot het Nederlands belastingrecht*, Kluwer, Deventer 1992.

- Van Houten 1997 M.L.P. van Houten, *Meer zicht op wetgeving: rechterlijke toetsing van wetgeving aan de Grondwet en fundamentele rechtsbeginselen*, Schoordijk Instituut, Tilburg 1997.
- De Hullu 2015 J. de Hullu, *Materieel strafrecht: over algemene leerstukken van strafrechtelijk aansprakelijkheid naar Nederlands recht*, Kluwer, Deventer 2015.
- Jehke 2005 C. Jehke, *Bestimmtheit und Klarheit im Steuerrecht*, Duncker & Humblot, Berlijn 2005.
- De Kam en van Herwaarden 1989 F. de Kam & F. van Herwaarden, *De prijs van de beschaving: over de belastingen van Nederland: zoals ze zijn en zoals ze kunnen zijn*, Academic Service, Economie en Bedrijfskunde, Schoonhoven 1989.
- Van Kempen en Suyker 2016 M. van Kempen & W. Suyker, *De politieke economie van de hervormingen in de loon- en inkomstenbelasting*, Centraal Planbureau, Den Haag 2016.
- Kleinhuis en Niemeijer 2008 C.M. Kleinhuis & E. Niemeijer, *Wet en werkelijkheid. Bevindingen uit evaluaties van wetten*, WODC, Den Haag 2008.
- Kloosterman 2002 D.R. Kloosterman e.a., *In zelfstandigheid geregeld*, Rijksuniversiteit Groningen, Groningen 2002.
- Koekkoek 2000 A.K. Koekkoek, *De Grondwet: een systematisch en artikelgewijs commentaar*, W.E.J. Tjeenk Willink, Deventer 2000.
- Konijnenbelt 2010 W. Konijnenbelt, *Ingewikkelde wetgeving en de wijze van wetgeven* (preadvies Vereniging voor Wetgeving en wetgevingsbeleid), Nijmegen 2010.
- Konijnenbelt 2011 W. Konijnenbelt, *100 Ideeën voor de gemeentelijke regelgever*, VNG, Den Haag 2011.
- Koopmans 1970 T. Koopmans, 'De rol van de wetgever', in: H.C.F. Schoordijk e.a. (red.), *Honderd Jaar Rechtsleven*, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1970.
- Koopmans 1987 T. Koopmans, *Compendium van het staatsrecht*, Kluwer, Deventer 1987.
- Kortman 1987 C.A.J.M. Kortmann, *Constitutioneel recht*, Kluwer, Deventer 2016.

- Kortmann 1979 C.A.J.M. Kortmann, 'Behoorlijke wetgeving', in: *Regel en praktijk*, Tjeenk Willink, Zwolle 1979.
- Kortmann 2016 C.A.J.M. Kortmann, *Constitutioneel recht*, Kluwer, Deventer 2016.
- Van Kreveld 1990 J.H. van Kreveld, 'De kwaliteit van wetgeving: rechtsstatelijke en bestuurlijke eisen', in: *Recht doen door wetgeving, Opstellen over wetgevingsvraagstukken*, W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle 1990.
- Van Kreveld 2016 N.M.A van Kreveld, *Consultatie bij fiscale wetgeving*, Sdu Uitgevers, Den Haag 2016.
- Van Kreveld en Lubbers 2012 N.M.A. van Kreveld en A.O. Lubbers, 'De bruikbaarheid van internetconsultatie bij de totstandkoming van fiscale wet- en regelgeving', in: H. de Boer, R. van der Have en B. van Raaij (red.), *50 jaar Directe Belastingen (Verhoeven-bundel)*, Kluwer, Deventer 2012.
- De Langen 1954 W.J. de Langen, *De grondbeginselen van het Nederlandse Belastingrecht*, p. 393, Samsom, Alphen aan den Rijn 1954.
- Langereis 1999 Ch.J. Langereis, 'Open normen in het belastingrecht', in: *Liberale Gifte*, Kluwer, Deventer 1999.
- Van Leijenhorst 1998 G.J. van Leijenhorst, 'De fiscale toekomst getoetst aan de beginselen van behoorlijke belastingheffing', *WFR* 1998/889.
- Leisner 1977 W. Leisner, 'L'état de droit – une contradiction?', in: M. Waline (red.), *Recueil d'études en hommage à Charles Eisenmann*, Cujas, Parijs 1977.
- Lubbers 2017 A.O. Lubbers, *Goed koopmansgebruik*, Sdu Uitgevers, Amersfoort 2017.
- Lubbers en van Kreveld 2009 A.O. Lubbers & N.M.A. van Kreveld, *Wetgevingsadvisering door de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs*, Universiteit Leiden, Leiden 2009.
- Van Maarseveen 1978 H.Th.J.F. van Maarseveen, 'Een appèl inzake de wetgevingsproblematiek', *NJB* 1978.
- Mackaaij 1980 P.A. Mackaaij, 'Het streven naar legaliteit in het belastingrecht', *WFR* 1980/341.

- McCaffery 1990 E.J. McCaffery, 'The holy grail of tax simplification', *Wisconsin Law Review* 1990/1267.
- Van Mens 1988 K.L.H. van Mens, *Legaliteit en belastingrecht*, Kluwer, Deventer 1988.
- Meussen 2002 G.T.K. Meussen, 'Wetgever moet afzien van vage en open normen in fiscale wetgeving', *WFR* 2002/6479.
- Meussen 2004 G.T.K. Meussen, 'Meer besluiten gevraagd!', *WFR* 2004/1765.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid 2006 De 'Tafel van Elf', Ministerie van Justitie en Veiligheid, Den Haag 2006.
- Ministerie van Justitie en Veiligheid 2009 *Handleiding Wetgeving en Europa: De voorbereiding, totstandkoming en nationale implementatie van Europese regelgeving*, Den Haag 2009.
- Mommers 2010 L. Mommers, *Toegang tot juridische informatie als grondrecht*, eLaw@Leiden, Leiden 2010.
- Monsma 1999 J.A. Monsma, *Toetsing van belastingverordeningen en gemeentelijke autonomie*, Kluwer, Deventer 1999.
- Nan 2011 J.S. Nan, *Het lexcerta-beginsel*, Sdu Uitgevers, Den Haag 2011.
- Nesbitt 2013 M. Nesbitt, *Taking the (International) Rule of Law Seriously: Legality and legitimacy in United Nations ad hoc commissions of inquiry*, University of Toronto, Toronto 2013.
- Niessen 2010 R.E.C.M. Niessen, *Inleiding tot het Nederlands belastingrecht*, Kluwer, Deventer 2010.
- OECD 1994 *Improving the Quality of Laws and Regulations: Economic, Legal and Managerial Techniques*, SIGMA-rapport, Parijs 1994.
- OECD 1995 *Recommendation of the Council on Improving the Quality of Government Regulation*, Parijs 1995.
- OECD 1997 *Law Drafting and Regulatory Management in Central and Eastern Europe*, SIGMA-rapport, Parijs 1997.
- OECD 2008 *Better regulation in Europe: an OECD assessment of regulatory capacity in the 15 original memberstates of the EU*, Parijs 2008.
- OECD 2008 *APEC-OECD Integrated Checklist on Regulatory Reform*, Parijs 2008.

- OECD 2012 *Recommendation of the Council of the OECD on Regulatory Policy and Governance*, Parijs 2012.
- Oldenziel 1998 H.A. Oldenziel, *Wetgeving en rechtszekerheid*, Kluwer, Deventer 1998.
- Van Ommeren 1996 F.J. van Ommeren, *De verplichting verankerd; De reikwijdte van het legaliteitsbeginsel en het materiële wetsbegrip*, Tjeenk Willink, Deventer 1996.
- Van Ommeren 2002 F.J. van Ommeren, 'Het legaliteitsbeginsel in het staats- en bestuursrecht: opkomst en ondergang van geïmpliceerde bevoegdheden?', *RMThemis* 2002.
- Van Ommeren 2012 F.J. Van Ommeren, 'Wetgevingsbeleid: remedies en instrumenten', in S. E. Zijlstra (Ed.), *Wetgeven. Handboek voor de centrale en decentrale overheid*, Kluwer, Deventer 2012.
- Pauwels 2009 M.R.T. Pauwels, *Terugwerkende kracht van belastingwetgeving: gewikt en gewogen*, Sdu Uitgevers, Amersfoort 2009.
- Polak 1979 J.M. Polak, 'Enkele opmerkingen over relatie tussen recht en taal', *WPNR* 1979.
- Polak en Scheltema 1979 J.M. Polak & M. Scheltema, *Dient verandering te worden gebracht in de wijze van voorbereiding en totstandkoming van wetgeving (preadvies NJV)*, 1979.
- Popelier 1997 P. Popelier, *Rechtszekerheid als beginsel voor behoorlijke regelgeving*, Intersentia rechtswetenschappen, Antwerpen-Groningen 1997.
- Popelier 2000 P. Popelier, 'De kwaliteit van de wet: over de opsomming en classificatie van kwaliteitseisen in een leer van "beginselen van behoorlijke regelgeving"', in: S. Debaene & B. van Buggenhout (red.), *Informatietechnologie en de kwaliteit van wetgeving*, Intersentia Rechtswetenschappen, Antwerpen-Groningen 2000.
- Popelier 2004 P. Popelier, *De wet juridisch bekeken*, die Keure, Brugge 2004.
- Popelier en Van Nieuwenhove P. Popelier en J. Van Nieuwenhove, *Toegang tot de wet*, die Keure, Brugge 2008.
- Pronk 2008 P.A. Pronk, 'Waar ligt de eenvoud?', *WFR* 2008/1405.

- Raz 2009 J. Raz, *The authority of law: Essays on Law and Morality*, Oxford University Press, Oxford 2009.
- Rookmaker 1996 J. Rookmaaker, 'De Raad van State over taalgebruik bij regelgeving', *RegelMaat* 1996/4.
- Ruiter 1987 D.W.P. Ruiter, *Bestuursrechtelijke wetgevingsleer*, Van Gorcum, Assen/Maastricht 1987.
- Scheltema 1979 M. Scheltema, *Dient wijziging te worden gebracht in het proces van wetgeving?*, Tjeenk Willink, Zwolle 1979.
- Scheltema 1982 M. Scheltema, 'Bestuursrecht: is het bestuur wetgever in eigen zaak?', in: W.F. de Gaay Fortman (red.), *Problemen van wetgeving*, Kluwer, Deventer 1982.
- Scheltema 1996 M. Scheltema, 'Van rechtsbescherming naar een volwaardig bestuursrecht', *NJB* 1996.
- Schlette 1963 J.A. Schlette, *Delegatie in het belastingrecht*, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam 1963.
- Schuyt 1980 C.J.M. Schuyt, 'De Fragmentering van Bestuur en Beleid in de Verzorgingsstaat', in: J. Gevers, R. in 't Veld (red.): *Planning als Maatschappelijke Vormgeving*, Van Loghum Slaterus, Deventer 1980.
- Schuyt 1982 C.J.M. Schuyt, *Ongeregeldheden: naar een theorie van wetgeving in de verzorgingsstaat*, Samsom, Alphen aan den Rijn 1982.
- Sebus 1984 G. Sebus, *Wetgevingstechniek en de toegankelijkheid van de wet voor de burger*, Tjeenk Willink, Zwolle 1984.
- Sillen 2010 J.J.J. Sillen, *Rechtsgevolgen van toetsing van wetgeving*, Kluwer, Deventer 2010.
- Sillevis en de Vries 1990 L.W. Sillevis & N.H. de Vries, 'Universiteit, belastingbeginselen en samenleving', *WFR* 1990/1882.
- Smith 2009 C.E. Smith, 'Het woord als grenswachter: functies van taalkundige interpretatie voor de rechtsvinding', *RMThemis* 2009.
- Van Soest 1970 J. Van Soest, 'Belastingbeginselen', in: *Honderd jaar rechtsleven*, Tjeenk Willink, Zwolle 1970.

- Stevens 2007 L.G.M. Stevens, 'Durf te vertrouwen op open normen', *WFR* 2007/6736.
- Stevens 2016 L.G.M. Stevens, 'Techniek verhult absurditeit van regels', *Het Financieele Dagblad* 18 april 2016.
- Stevens 2017 L.G.M. Stevens, 'Iedere burger wordt geacht de wet te kennen', *WFR* 2017/80.
- Tuk 1971 C.P. Tuk, 'Vijfentwintig jaar vereenvoudiging belastingen', *WFR* 1971/549.
- Veerman 2004 G.J. Veerman, *De wet als zinsbegoochelingstoestel: over de kwaliteit van wetgeving*, Universiteit Maastricht, Maastricht 2004.
- Veerman 2009 G.J. Veerman e.a., *Over wetgeving. Principes, paradoxen en praktische beschouwingen*, Sdu Uitgevers, Den Haag 2009.
- Veerman 2011 G.J. Veerman, 'Om den algemeenen gang des bestuurs en der wetgeving met kalmte en nauwkeurigheid gade te slaan' of: de toetsing van wetgeving door de Raad van State', in: H.D. Tjeenk Willink e.a. (red.), *De Raad van State in perspectief*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2011.
- Veerman 2013 G.J. Veerman e.a., *Een empathische wetgever: Meta-evaluatie van empirisch onderzoek naar de werking van wetten*, Sdu Uitgevers, Den Haag 2013.
- Veerman 2018 G.J. Veerman, *Hoe bereik je als wetgever de burgers - een essay*, Stichting Recht en Overheid, Den Haag 2018.
- Veerman en Mulder 2010 G.J. Veerman & R. Mulder, *Wetgeving met beleid: bouwstenen voor een bruikbare wetgevings-theorie*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2010.
- Veraart 2005 W.J. Veraart, *Ontrechting en rechtsherstel in Nederland en Frankrijk in de jaren van bezetting en wederopbouw*, Kluwer, Deventer 2005.
- Vereniging voor Belastingwetenschap 1972 Delegatie van wetgevende bevoegdheid (Geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap), Kluwer, Deventer 1972.
- Vereniging voor Belastingwetenschap 2011 Belastingen en ethiek (Geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap), Kluwer, Deventer 2011.

- Vereniging voor Belastingwetenschap 2014 Beginselbepalingen in misbruiksituaties als alternatief voor concrete rechtsregels (Geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap), nr. 251, Kluwer, Deventer 2014.
- Vereniging voor Belastingwetenschap 2014 Ficties en forfaits in het belastingrecht (Geschriften van de Vereniging voor Belastingwetenschap), nr. 252, Kluwer, Deventer 2014.
- Verheij 1989 N. Verheij, 'Alleen de wet heerscht over ons. Over wetmatigheid van bestuur', *Publiek Domein* 1989.
- Verhey 2005 L.F.M. Verhey, 'Wetgevingsadvisering door de Raad van State: Alleen common sense of ook gericht beleid?', *RegelMaat*2005, afl. 2.
- Verlinden 2010 V. Verlinden, *De hoeders van de wet: de rol van instellingen in het wetgevingsproces*, die Keure, Brugge 2010.
- Visser 2001 M. Visser, *Zorgplichtbepalingen in het strafrecht*, Gouda Quint, Deventer 2001.
- Van der Vlies 1984 I.C. van der Vlies, *Het wetsbegrip en beginselen van behoorlijke regelgeving; de verandering van het legaliteitsbeginsel in de twintigste eeuw*, Vuga, Den Haag 1984.
- Van der Vlies 1991 I.C. van der Vlies, *Handboek wetgeving*, Tjeenk Willink, Zwolle 1991.
- Van der Vlies 1993 I.C. van der Vlies, *Grenzen aan het recht*, Tjeenk Willink, Zwolle 1993.
- Vlaamse regering 2003 *Kenmerken van goede wetgeving*, beslissing Vlaamse regering, VR/PV/2003/44, VR/2003/24.10/DOC.1039 en VR/2003/07.11/DOC.1039Bis, Brussel 2003.
- Vlaamse regering 2015 *Stroomschema voor opmaak van regelgeving*, beslissing Vlaamse regering, Brussel 2015.
- Voermans 2000 W.J.M. Voermans e.a., in A.K. Koekkoek, *De Grondwet: een systematisch en artikelgewijs commentaar*, W.E.J. Tjeenk Willink, Deventer 2000.
- Voermans 2003 W.J.M. Voermans, 'De bestuursrechter en artikel 120 Grondwet', *Jurisprudentiebestuursrecht plus* 2003.

- Voermans 2003 W.J.M. Voermans, *Evaluatie van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen 1996-2002*, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Leiden 2003.
- Voermans 2012 W.J. Voermans, '100 Ideeën', *RegelMaat* 2012, afl. 1.
- Van der Voet G.W. van der Voet, *De kwaliteit van de WMCZ als medezeggenschapswet*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2005.
- Voermans 2007 W.J.M. Voermans, 'Invloed van nationale parlementen op Europese wetgeving: hoe doen de burens dat?', *RegelMaat* 2007, afl. 4.
- Voermans 2011 W.J.M. Voermans, 'Legaliteit als middel tot een doel', in: *Controverses rondom legaliteit en legitimiteit*, Kluwer, Deventer 2011.
- Voermans en Eijlander 2000 P. Eijlander & W. Voermans, *Wetgevingsleer*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2000.
- Voermans en Eijlander 2002 W.J.M. Voermans & Ph. Eijlander, *Onderzoek kwaliteit van ministeriële regelingen*, Centrum voor wetgevingsvraagstukken, Tilburg 2002.
- Vording 2015 H. Vording, 'Tweehonderd jaar rijksbelastingen in trends en thema's' in: H. Vording e.a. (red.) *Tweehonderd jaar Rijksbelastingen*, Sdu Uitgevers, Den Haag 2015.
- Vording 2016 H. Vording, 'Fiscale beleidsnotities 2017', *WFR* 2016/191.
- Waaldijk 1985 C. Waaldijk, *Wetgevingswijzer*, Vermande, Lelystad 1985.
- Wattel 1993 P.J. Wattel, 'No taxation without representation', in: *Verhalen over de Grondwet*, Sdu Uitgevers, Den Haag 1993.
- Wattel 1995 P.J. Wattel, *De reikwijdte van fundamentele rechten in belastingzaken*, Tjeenk Willink, Zwolle 1995.
- De Wit 2012 J.C de Wit, *Artikel 94 Grondwet toegepast*, Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2012.
- Witteveen 2002 W.J. Witteveen, 'Over de verraderlijke eenvoud der wetten', *RegelMaat* 2002, afl. 6.
- Zijlstra 2012 S.E. Zijlstra, *De waarde van wetgevingstechniek*, Amsterdam 2012.

Rapporten

Wetgevingstechniek, rapport van een commissie uit de vereniging voor administratief recht, H.D. Tjeenk Willink & zoon N.V., Haarlem 1948.

Orde in regelgeving, eindrapport van de Commissie Wetgevingsvraagstukken, Kamerstukken II, 1982-1983, 17931, nr. 1.

Tussenbericht van de Commissie Vermindering en vereenvoudiging van overheidsregelingen Kamerstukken II, 1982-83, 17931, nr. 3.

Rapport Commissie Vermindering en vereenvoudiging van overheidsregelingen, Kamerstukken II, 1983-1984, 17931, nr. 9.

Zicht op eenvoud, rapport van de commissie tot vereenvoudiging van de loonbelasting en de inkomstenbelasting, Distributiecentrum Overheidspublicaties, Den Haag 1986.

Graag of niet, rapport van de Commissie voor de Belastingherziening, Sdu Uitgevers, Den Haag 1991.

Bouwstenennotitie: materiaal voor onderhoud en aanpassing van de loon- en inkomstenbelasting op weg naar 2000, Ministerie van Financiën, Den Haag 1994.

Rapport Mandelkern Group on Better Regulation, Brussel 2001.

De toekomst van de nationale rechtsstaat, WRR-rapport nr. 63, Sdu Uitgevers, Den Haag 2002.

Continuïteit en vernieuwing: Een visie op het belastingstelsel, rapport van de Studiecommissie Belastingstelsel, Ministerie van Financiën, Den Haag 2010.

Rapport van de Staatscommissie Grondwet, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag 2010.

De Fiscale agenda. Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendig belastingstelsel, Ministerie van Financiën, Den Haag 2011.

On the rule of law, rapport opgesteld door de European Commission for democracy through law, Straatsburg 2011.

Naar een activerender belastingstelsel, eindrapport van de Commissie inkomstenbelasting en toeslagen, 2013, Den Haag.

Ensuring Standards in the Quality of Legislation, rapport van The Political and Constitutional Reform Committee, Londen 2013.

When Laws Become Too Complex, A review into the causes of complex legislation, Office of the Parliamentary Counsel, Londen 2013.

Nederland belastingparadijs, Oxfam Novib, Den Haag 2016.

Jaarverslagen Raad van State (1980 t/m 2016).

Parlementaire stukken

Kamerstukken II, 1977-1978, 15049, 7.

Kamerstukken II, 1978-1979, 15575, 3.

Kamerstukken II, 1979-1980, 15454, 2.

Kamerstukken II, 1979-1980, 15800 hoofdstuk III, 3.

Kamerstukken II, 1979-1980, 16162, 3.

Kamerstukken II, 1982-1983, 17555, 51.

Kamerstukken II, 1982-1983, 17931, 1.

Kamerstukken II, 1983-1984, 17931, 9.

Kamerstukken II, 1989-1990, 21591, 3.
Kamerstukken II, 1990-1991, 22008, 1-2.
Aanwijzingen voor de regelgeving, circulaire van de Minister-President van 18 november 1992, *Stcrt.* 1992, 230.
Kamerstukken II, 1993-1994, 23710, nr. 1-2.
Kamerstukken II, 1994-1995, 24036, nr. 1.
Kamerstukken II, 1994-1995, 24172, A.
Kamerstukken II, 1996-1997, 25051, nr. 3.
Kamerstukken II, 1996-1997, 25212, nr. 1.
Kamerstukken II, 1997-1998, 25810, nr. 2.
Kamerstukken II, 1998-1999, 26727, nr. 3.
Kamerstukken II, 1998-1999, 26727, A.
Kamerstukken II, 2000-2001, 27475, nr. 2.
Kamerstukken II, 2000-2001, 27475, A.
Kamerstukken II, 2001-2002, 28331, nr. 3.
Kamerstukken II, 2002-2003, 24036, nr. 284.
Kamerstukken II, 2003-2004, 29279, nr. 9.
Kamerstukken II, 2003-2004, 29702, nr. 3.
Kamerstukken II, 2008-2009, 31705, nr. 4.
Kamerstukken II, 2008-2009, 31731, nr. 1.
Instellingsbesluit Studiecommissie Belastingstelsel, 22 oktober 2009, AFP2009/632.
Kamerstukken II, 2009-2010, 31731, nr. 6.
Kamerstukken II, 2009-2010, 32130, nr. 3.
Kamerstukken II, 2009-2010, 32168, nr. 4.
Kamerstukken II, 2010-2011, 29279, nr. 121.
Kamerstukken II, 2010-2011, 29515, nr. 330.
Kamerstukken II, 2010-2011, 32536, nr. 4.
Kamerstukken II, 2010-2011, 32818, nr. 4.
Kamerstukken II, 2011-2012, 31570, nr. 20.
Kamerstukken II, 2012-2013, 29362, nr. 224.
Brief van de staatssecretaris van Financiën, 19 mei 2014, DGB/2014/2920 U.
Aanhangsel Handelingen II, 2015-2016, nr. 2709.
Brief van de staatssecretaris van Financiën, 12 mei 2016, AFP/2016/334 U.
Kamerstukken II, 2016-2017, 34552, nr. 3.
Kamerstukken II, 2016-2017, 34552, nr. 4.
Kamerstukken II, 2016-2017, 34654, nr. 4.

Jurisprudentie

Hoge Raad

HR 20 oktober 1854, W. 1587 (lantaarngeld gemeente Breda).
HR 19 februari 1973, nr. 16.970, *BNB* 1973/72.
HR 22 december 1976, nr. 17.988, *BNB* 1977/50.
HR 13 februari 1985, nr. 22.571, *BNB* 1985/127.
HR 11 maart 1986, *ECLI:NL:HR:1986:AC1900*.
HR 16 mei 1986, *NJ* 1987/251.
HR 1 maart 1989, nr. 25.996, *BNB* 1989/127.
HR 14 april 1989, nr. 13.822, *NJ* 1989/469.

HR 23 december 1992, nr. 27.711, *BNB* 1993/104.
HR 22 november 1995, nr. 30.141, *BNB* 1996/27.
HR 31 oktober 2000, *NJ* 2001, 14.
HR 28 mei 2002, nr. 01549/01, *NJ* 2002/483.
HR 29 maart 2005, nr. 01289/04 E.
HR 24 februari 2006, nr. 39.999, *BNB* 2006/173.
HR 19 juni 2015, nr. 14/00520, *BNB* 2015/168.

Hof

Hof Arnhem-Leeuwarden 3 november 2015, nr. 15/00234, *V-N* 2016/6.17.13.
Hof Amsterdam 19 oktober 2007, nr. 06/00341, *V-N* 2008/12.29.
Hof Den Haag 13 augustus 2014, nr. BK-13-00177, *V-N* 2014/58.18.6.

Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

ABRvS 21 maart 2007, nr. 2006047/1, *JOM* 2007/28.
ABRvS 17 maart 2010, nr. 200903394/1/V6.
ABRvS 9 juli 2014, nr. 201212030/1/A3, *NJB* 2014/1526.
ABRvS 12 mei 2015, nr. 200901894/1/V6.

Centrale Raad van Beroep

CRvB 9 december 2016, nr. 15/7050 WAADI, *NJB* 2017/33.

College van Beroep voor het bedrijfsleven

Cbb 1 april 2008, nr. AWB 07/351, *AB* 2010/143.
Cbb 9 juli 2009, nr. AWB 08/959.
Cbb 22 februari 2012, nrs. AWB 08/74 en 08/76, *NJB* 2012/796.

EHRM

EHRM 26 april 1979, 6538/74 (*Sunday Times/Verenigd Koninkrijk*).
EHRM 24 oktober 1979, 6301/73 (*Winterwerp/Nederland*).
EHRM 25 maart 1983, 5947/72 (*Silver e.a./Verenigd Koninkrijk*).
EHRM 2 augustus 1984, 8691/79 (*Malone/Verenigd Koninkrijk*).
EHRM 24 november 1986, 9063/80 (*Gillow/Verenigd Koninkrijk*).
EHRM 26 maart 1987, 9248/81 (*Leander/Zweden*).
EHRM 28 maart 1990, 10890/84 (*Groppera Radio AG/Zwitserland*).
EHRM 26 september 1995, 17851/91 (*Vogt/Duitsland*).
EHRM 15 november 1996, 17862/91 (*Cantoni/Frankrijk*).
EHRM 9 november 1999, 26449/95 (*Špaček s.r.o./Tsjechië*).
EHRM 28 maart 2000, 28358/95 (*Baranowski/Polen*).
EHRM 8 juni 2006, 75039/01 (*Korchuganova/Rusland*).
EHRM 6 maart 2007, 63131/00 (*Gębura/Polen*).
EHRM 6 december 2007, 30658/05 (*Beian/Roemenië*).
EHRM 4 december 2008, 30562/04 en 30566/04 (*S. en Marper/Verenigd Koninkrijk*).
EHRM 5 mei 2011, 33014/05 (*Editorial board of Pravoye Delo en Shtekel/Oekraïne*).
EHRM 7 juli 2011, 39766/05 (*Serkov/Oekraïne*).
EHRM 14 maart 2013, 26261/05 (*Kasymakhunov en Saybatalov/Rusland*).
EHRM 2 juli 2013, 41838/11 (*R.Sz./Hongarije*).

EHRM 6 februari 2014, 50179/07 (Vikentijevik/Macedonië).

EHRM 12 juni 2014, 14717/04 (Bergerkrall e.a./Slovenië).

HvJ EU

HvJ EU 5 juli 1964, zaak C-6/64 (Costa/E.N.E.L).

HvJ EU 5 februari 1963, zaak C-26/62 (Van Gend en Loos).

HvJ EU 25 januari 1979, zaak C-98/78 (Racke).

HvJ EU 13 december 1979, zaak C-44/79 (Hauer).

HvJ EU 9 juli 1981, zaak C-169/80 (Gondrand Frères).

HvJ EU 22 februari 1984, zaak C-70/83 (Kloppenburg).

HvJ EU 30 januari 1985, zaak C-143/83 (Commissie/Denemarken).

HvJ EU 23 mei 1985, zaak C-29/84 (Commissie/Duitsland).

HvJ EU 17 september 1987, zaak C-291/84 (Commissie/Nederland).

HvJ EU 15 december 1987, zaak C-326/85 (Commissie/Nederland).

HvJ EU 15 december 1987, zaak C-325/85 (Commissie/Ierland).

HvJ EU 27 april 1988, zaak C-252/85 (Commissie/Frankrijk).

HvJ EU 21 juni 1988, zaak C-257/86 (Commissie/Italië).

HvJ EU 22 februari 1989, zaak C-92/87 en 93/87 (Commissie/Frankrijk & Verenigd Koninkrijk).

HvJ EU 12 juli 1989, zaak C-161/88 (Binder).

HvJ EU 9 januari 1990, zaak C-337/88 (Safa).

HvJ EU 13 maart 1990, zaak C-30/89 (Commissie/Frankrijk).

HvJ EU 15 maart 1990, zaak C-339/87 (Commissie/Nederland).

HvJ EU 26 februari 1991, zaak C-119/89 (Commissie/Spanje).

HvJ EU 30 mei 1991, zaak C-59/89 (Commissie/Duitsland).

HvJ EU 17 november 1993, zaak C-71/92 (Commissie/Spanje).

HvJ EU 13 februari 1996, zaak C-143/93 (Gebroeders Van Es Douane Agenten).

HvJ EU 15 februari 1996, zaak C-63/93 (Duff e.a.).

HvJ EU 14 maart 2000, zaak C-54/99 (Scientology International Reserves Trust).

HvJ EU 18 mei 2000, zaak C-107/97 (Rombi).

HvJ EU 26 april 2005, zaak C-376/02 (Stichting Goed Wonen II).

HvJ EU 27 september 2007, zaak C-409/04 (Teleos e.a.).

HvJ EU 8 mei 2008, zaak C-95/07 en zaak C-96/07 (Ecotrade).

HvJ EU 18 november 2008, zaak C-158/07 (Förster).

HvJ EU 10 maart 2009, zaak C-345/06 (Gottfried Heinrich).

HvJ EU 21 januari 2010, zaak C-472/08 (Alstom Power Hydro).

HvJ EU 17 juni 2010, zaak C-413/08 P (Lafarge).

HvJ EU 14 september 2010, zaak C-550/07 P (Akzo Nobel Chemicals Ltd).

HvJ EU 14 oktober 2010, zaak 67/09 P (Nuova Agricast Srl).

HvJ EU 6 september 2012, zaak C-273/11 (Mecsek-Gabona Kft).

Duitsland

BvG 23 oktober 1951, 2 BvG 1/151.

BvG 10 oktober 1961, 2 BvL 1/59.

BvG 8 maart 1983, 2 BvL 27/81.

BvG 9 april 2003, 1 BvL 1/01.

BvG 3 maart 2004, 1 BvF 3/92.

BvG 26 juli 2005, 1 BvR 782/94.

BFH 6 september 2006, XI R 26/04.
BvG 12 oktober 2010, 2 BvL 59/06.

Wetgevingsadviezen Raad van State

Advies van de Raad van State van 21 juli 2008, nr. W03.08.0171/II/B.
Advies van de Raad van State van 5 oktober 2012, nr. W06.12.0379/III.
Advies van de Raad van State van 12 december 2012, nr. W.06.12.047 1/III.
Advies van de Raad van State van 3 januari 2013, nr. W15.12.0441/IV.
Advies van de Raad van State van 25 februari 2013, nr. W03.13.0005/II.
Advies van de Raad van State van 16 december 2013, nr. W04.16.0344/I.
Advies van de Raad van State van 29 april 2015, nr. W06.15.0082/III.
Advies van de Raad van State van 12 september 2016, nr. W.06.16.0238/III.
Advies van de Raad van State van 30 september 2016, nr. W15.16.0161/IV.

Kamerstukken II, 1994-1995, 24172, A.
Kamerstukken II, 1996-1997, 25212, nr. 1.
Kamerstukken II, 1998-1999, 26727, A.
Kamerstukken II, 1999-2000, 27209, A.
Kamerstukken II, 2001-2002, 28034, A.
Kamerstukken II, 2002-2003, 28946, B.
Kamerstukken II, 2005-2006, 30600, nr. 4.
Kamerstukken II, 2006-2007, 30827, nr. 4.
Kamerstukken II, 2007-2008, 31404, nr. 5.
Kamerstukken II, 2008-2009, 31705, nr. 4.
Kamerstukken II, 2009-2010, 32168, nr. 4.
Kamerstukken II, 2010-2011, 32818, nr. 4.
Kamerstukken II, 2010-2011, 32504, nr. 10.
Kamerstukken II, 2010-2011, 32536, nr. 4.
Kamerstukken II, 2010-2011, 32676, nr. 4.
Kamerstukken II, 2010-2011, 32810, nr. 4.
Kamerstukken II, 2011-2012, 33121, nr. 4.
Kamerstukken II, 2013-2014, 33348, nr. 6.
Kamerstukken II, 2013-2014, 33754, nr. 4.
Kamerstukken II, 2013-2014, 33962, nr. 4.
Kamerstukken II, 2014-2015, 34089, nr. 4.
Kamerstukken II, 2014-2015, 34208, nr. 4.
Kamerstukken II, 2016-2017, 34552, nr. 4.
Kamerstukken II, 2016-2017, 34654, nr. 4.

Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

NOB-commentaar op het wetsvoorstel 'Wijzigingen van enkele belastingwetten ca. in verband met de tweede tranche van het ondernemerspakket 2001', Amsterdam 2000.
NOB-commentaar op het wetsvoorstel Veegwet Wet inkomstenbelasting 2001, Amsterdam 2000.
NOB-commentaar op het wetsvoorstel 'Wijziging van de Wet op belastingen van rechtsverkeer en de Natuurschoonwet 1928', Amsterdam 2000.
NOB-reactie op rapport Commissie-Van Rooij, Amsterdam 2001.

NOB-brief van 4 april 2002 betreffende Lijst met aandachtspunten en knelpunten bij de uitvoering van APA en ATR praktijk en de artikelen 8b en 8c Wet Vpb.

NOB-rapport De kwaliteit van het fiscale wetgevingsproces, Amsterdam 2002.

NOB-commentaar op het wetsvoorstel Belastingplan 2003, Amsterdam 2002.

NOB-commentaar op het wetsvoorstel Werken aan Winst, Amsterdam 2006.

NOB-position paper betreffende het fiscaal vestigingsklimaat, Amsterdam 2008

NOB-commentaar op het wetsvoorstel Belastingheffing excessieve beloningsbestanddelen, Amsterdam 2008.

NOB-position paper betreffende het wetsvoorstel Belastingheffing excessieve beloningsbestanddelen, Amsterdam 2008.

NOB-commentaar op het wetsvoorstel betreffende de implementatie van de richtlijnen BTW-pakket, Amsterdam 2009.

NOB-commentaar op verschillende nota's betreffende de wetsvoorstellen Belastingplan 2010, Overige fiscale maatregelen 2010 en Fiscale vereenvoudigingswet 2010, Amsterdam 2009.

NOB-brief van 1 juli 2010 betreffende de reactie op het consultatiedocument 'Uitvoeringsregeling loonbelasting 2011'.

NOB-commentaar op het wetsvoorstel Belastingplan 2013 en Overige fiscale maatregelen 2013, Amsterdam 2012.

NOB-commentaar op het wetsvoorstel Wet compartimenteringsreserve, Amsterdam 2013.

NOB-commentaar op het wetsvoorstel Belastingplan 2015, Amsterdam 2014.

NOB-commentaar op het wetsvoorstel Belastingplan 2016 c.a., Amsterdam 2015.

NOB-commentaar op het wetsvoorstel Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen, Amsterdam 2016.

NOB-commentaar op de internetconsultatie Ontwerpwijzigingen van enkele specifieke renteaftrekbeperkingen in de Wet Vpb 1969, Amsterdam 2016.

Curriculum vitae

Roberto van den Heuvel (1971) studeerde Nederlands recht aan de Radboud Universiteit en fiscaal recht aan de Tilburg University. Na ruim tien jaar werkzaam te zijn geweest in de belastingadviespraktijk, is hij in 2005 begonnen als docent belastingrecht bij de Universiteit Leiden. Een aantal jaren later is hij als buitenpromovendus gestart met een onderzoek waarvan dit proefschrift het resultaat is. Naast zijn werk voor de universiteit is hij betrokken bij het schrijven van commentaren bij rechterlijke uitspraken, evenals het ontwikkelen en verzorgen van externe cursussen en presentaties.

Trefwoordenregister

1

100 Ideeën voor de gemeentelijke regelgever / 54

A

a contrario-redeneringen / 176

Aanwijzingen voor de decentrale regelgeving / 54

Aanwijzingen voor de regelgeving / 32, 47, 169

Aanwijzingen voor de wetgevingstechniek / 48

abstracte normstelling / 84

abstractere normstelling / 83

Afdeling advisering van de Raad van State / 24, 168

algemeen verbindende voorschriften / 112, 123, 132

algemene beginselen van behoorlijke regelgeving / 35

algemene beginselen van behoorlijke wetgeving / 70

algemene rechtsbeginselen / 112, 169, 202

Algemene Rekenkamer / 59

algemene wettelijke regelingen / 90

antimisbruikbepalingen / 85, 101, 184

artikel 104 Gw / 52, 97

B

beginsel van begrijpelijke wetgeving / 74

beginsel van consistente toepassing van wetgeving / 76

beginsel van doorzichtigheid / 73

beginsel van duidelijke terminologie en duidelijke systematiek / 72

beginsel van duidelijke wetgeving / 70, 73

beginsel van eenvoud / 74

beginsel van niet tegenstrijdige wetgeving / 73

beginsel van rechtszekerheid / 59, 80, 146

beginsel van toegankelijke regelgeving / 77

beginsel van voorspelbaarheid / 75

beginselen van behoorlijke wetgeving / 23, 69, 72, 79, 122

beginselen van interne moraliteit / 70

begrijpelijkheid / 43, 54, 194

beknoptheid / 194

belangenorganisaties / 37, 46

belastinggrondslag / 51

belastingontwijking / 20

beleidsinstrument / 16, 32, 72

België / 23, 201

bepaaldheidsgebod / 94, 135

berekenbaarheid van belastingheffing / 100

beslissingstabellen / 84, 91, 108

bestendigheid van wetgeving / 80, 85, 86

bestuurlijke boete / 52, 100, 136

bestuursbevoegdheden / 93, 96, 98, 104

bestuursrechtelijke legaliteitsbeginsel / 134, 137

boetes / 25, 100, 150

brochures / 203

C

calculerend gedrag / 33

(cijfer)voorbeelden / 180, 182, 188

civielrechtelijke begrippen / 88

codificatie / 15, 99

codificerende functie / 16

coherent wetgevingsbestand / 203

Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs / 24, 167

communautaire rechtszekerheidsbeginsel / 122
communicatierichtlijnen / 48
complexiteit / 13, 29, 84, 109, 189
conflictopwekkend / 50
considerans / 51, 179
consistent / 38, 198
containerbegrip / 18
controleerbaarheid / 42, 59

D

de eis van inhoudelijke normering / 93
decentraal niveau / 54, 61
deductie / 140
delegatiebepaling / 111, 124, 133
delegatiebevoegdheden / 85
delictsomschrijvingen / 94, 95, 135
deregulering / 34, 193
deskundig advies / 44, 152, 157
deskundigheid / 89, 91, 108, 133
detaillering / 15, 84
discretionaire bevoegdheden / 96, 98, 155, 165
doelbepalingen / 179
doelgroep / 49
dubbelzinnige wetgeving / 71
duidelijkheid / 47, 82, 162
Duitsland / 23, 206

E

eenheid in terminologie / 53, 72
eenieder verbindende verdragsbepaling / 119, 123, 125
eenvoud / 47, 74, 192, 202
Eingriffsverwaltung / 92
eis van behoorlijke bekendmaking / 77
eis van duidelijkheid / 17, 47, 49, 70, 129, 134, 159, 168, 192
eis van een coherente ordening van regelgeving / 77
eis van kenbaarheid / 77, 127, 129, 137, 156, 172, 197
eis van legaliteit / 137, 196
eis van nadere normering / 103, 104
eis van rechtsgeldigheid / 143, 146
eis van toegankelijkheid / 49, 78, 147, 148
eis van voorspelbaarheid / 150

Europees Hof voor de Rechten van de Mens / 22, 120
exceptief / 125
externe werking / 21

F

ficties / 52
fiscaal instrumentalisme / 44
fiscale legaliteitsbeginsel / 52, 92, 97, 112
fiscale normstelling / 57, 83
fiscale rechtspositie / 20, 46, 62, 101, 158, 181
fiscale subsidies / 52
flexibiliteit / 81, 96, 106, 142, 155
forfaitair rendement / 56
formele belastingwetgeving / 99
formele wetgever / 97, 113
formulering / 47, 52, 82, 164

G

Gebot der Voraussehbarkeit und Berechenbarkeit der Steuerlasten / 209
gedetailleerdheid / 37, 130, 204
gedragsnormen / 37, 89
gelede normstelling / 78, 107
gemeentelijke belastingverordeningen / 118, 123, 124, 130
gemeentelijke regelgevers / 129
goed koopmansgebruik / 87
grondwettelijk toetsingsverbod / 110
grondwettigheid / 110

H

handhaving / 30, 58, 153
Handvest van de grondrechten van de Europese Unie / 164
harmonisatie / 31, 34, 174
Harmonisatiewet-arrest / 112, 113, 114, 115
heffingsmaatstaf / 130, 132
hoedanigheid normadressaten / 89
Hof van Justitie van de Europese Unie / 22, 120
hoofdelementen / 51

I

illustratieve bepalingen / 194
implementatiewetgeving / 39
inbreuk / 24
inconsistentie / 36
inefficiënte uitvoering / 42
informatieverstrekking / 37
ingewikkeldheid / 13, 34
inhoudelijke normering / 98, 181
innerlijke consistentie / 31
integraal wetgevingsbeleid / 57
interinstitutioneel akkoord / 190
intermediaire vergoedingen / 56
internetconsultatie / 39
interpretatief beleid / 184
interpretatiegeschillen / 50
inzichtelijkheid / 43, 175

J

juridische toets / 169

K

kenbaarheid / 34, 77, 105, 127, 137, 158, 169, 197
kenbaarheidsvereiste / 128, 149, 156
kennisfictie / 13
koepelwetgeving / 118
kostenaspect / 26
kwaliteit van fiscale wetgeving / 13
kwaliteitscriteria / 36
kwaliteitseis van eenvoud, duidelijkheid en toegankelijkheid / 47, 54, 69, 225, 226

L

Landbouwvliegers-arrest / 112
leesbaarheid / 53, 173
legaliteitsbeginsel / 93, 97, 134, 136, 161
legitimatie / 34
Leistungsverwaltung / 92, 96
lex certa-beginsel / 94, 136, 140

M

mate van onbepaaldheid / 85
materiële normen / 30
meerderheidsregel / 153
modificatie / 17

monistisch stelsel / 119

N

niveaus van regelgeving / 21, 36
normale spraakgebruik / 53, 174, 193
Normenbestimmtheit / 207
normenhierarchie / 125
Normenklarheit / 207
normenstelsel / 16
nota Zicht op wetgeving / 34, 47

O

objectieve recht / 19
onderlinge afstemming / 36, 73
onderzoeksplicht / 128, 135, 152
ondoorzichtig / 33, 34, 41
ondubbelzinnig / 73, 116, 176, 191
ongeoorloofde inbreuken / 93
ongeschreven rechtsbeginsel / 109, 112
onnauwkeurig / 18, 33, 152, 179
onoverzichtelijk / 33, 76, 84, 105
onverenigbaarheid / 21, 119
onvolkomenheden / 43, 171
onzekerheid / 83, 85, 162
opbouw / 31
open norm / 81, 86, 228
open normen / 96
open normstelling / 91, 108
Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling / 22, 189
oriëntatiepunten / 18, 30, 47, 77
overheidsregulering / 80
overlappingsen / 193, 204, 205

P

parlement / 59
persoonlijk beslissingsmodel / 80
precies / 80, 86, 154
prejudiciële vragen / 121
professionele marktdeelnemers / 135, 142, 152, 157
publicatieplicht / 149

R

rechtmatigheid / 75, 93, 105, 179
rechtsbeginselen / 43, 115, 123
rechtsbescherming / 58, 117, 141

rechtsbestel / 80, 81, 133, 142
rechtshulpverleners / 90
rechtsnorm / 21
rechtspositie / 19, 29, 47, 82, 183, 208, 225
rechtsstaat / 13, 30, 80
rechtsstaatgedachte / 71
rechtstreeks werkend / 121
rechtszekerheid / 19, 35, 47, 70, 79, 93, 97
rechtszekerheidsbeginsel / 17, 18, 70, 110, 117, 122, 123, 127, 133, 142, 169, 190, 196, 202
redigeren / 13, 40, 115, 190, 202
regelgevend kader / 80, 96
regelgevende bevoegdheden / 17, 51, 96, 182, 199, 202
regelverdichting / 17, 29
reikwijdte / 178
reparatiewetgeving / 101
rule of law / 145, 154, 196

S

samenhang / 31, 42, 70, 74, 169, 174, 193, 203
sanctie bepalingen / 52
sancties / 52, 100, 118, 161
schemateksten / 84, 91, 108
schrijfstijl / 74, 108
semantische onduidelijkheid / 73
spraakgebruik / 53
staat van wetgeving / 33, 74
Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden / 115
strafbepalingen / 96
strafrechtelijk legaliteitsbeginsel / 95, 118, 134
structuur / 47, 53, 205
sturende functie / 16, 17
subsidies / 51
synoniemen / 193
systematiek / 31, 73, 106, 174
systematische interpretatie / 74

T

tegenstrijdigheden / 39, 204
tekentafeleenvoud / 46
tekortkomingen / 34, 57, 82, 168

terminologie / 53, 72, 185
terminologische duidelijkheid / 72
terugwerkende kracht / 101, 158, 171
toegankelijkheid / 47, 77, 148
toepassingsbereik / 83
toetsbaar / 92
toetsing van wetgeving / 115, 126, 133, 141, 169
toetsingscriteria / 47, 169
toetsingskader / 168, 187, 189
toezichthouders / 89
transparantie / 36
transponeringstabellen / 39

U

uitvoerbaarheid / 59
uitvoeringskosten / 26, 44
uitzonderingsbepalingen / 50
Unierecht / 120, 155, 175
Uniewetgeving / 24, 157, 190
uniformering / 171

V

vaag / 95
vage normen / 40, 95, 177, 208
vakjargon / 198
veegwetten / 171
verdragsbepalingen / 109, 118, 126, 142, 197
vereenvoudiging / 13, 32, 40, 101, 171, 193, 194
vereenvoudigingsprojecten / 46
verenigbaarheid / 119, 164
Verenigd Koninkrijk / 23, 204
verfijning / 15, 87
vermindering / 32, 33, 38, 111
versoering / 34
verstaanbaarheid van wetgeving / 89
verwijzingen / 72, 95, 175
verwijzingstechniek / 208
vindbaarheid / 54
volledig / 51
voorlichting / 26, 37, 48
voorspelbaarheid / 72, 76, 160
voorzienbaarheid overheidsop-
treden / 19, 153, 179
vormgeving / 47, 53
vraag- en antwoordbesluiten / 184

W

waarborgfunctie / 16, 30, 80
wet in formele zin / 97, 98, 99, 110, 122, 123, 124
wetgeving in materiële zin / 112
wetgevingsadviezen / 22, 167
wetgevingsadvisering / 18, 24, 176
wetgevingsbeleid / 23
wetgevingsbestand / 17, 29, 109
wetgevingskwaliteitsbeleid / 21, 36, 201
wetgevingskwaliteitseisen / 35, 58, 79, 147, 202, 206
wetgevingsproces / 21, 36, 183, 206
wetgevingstechniek / 31
wetscommentaren / 22, 167
wetsconform bestuursoptreden / 98
wetselementen / 51
wetsinterpreterend besluit / 19, 104
wetskennis / 78, 90, 107
wetssystematische onduidelijkheid / 73, 95
wetstechnische toets / 169
wetsuitleg / 103
wetswijziging / 15, 122, 158, 172, 178
wettelijk stelsel / 30
wettelijke grondslag / 19, 93, 199
wettelijke systematiek / 82, 90, 174
wetten in formele zin / 20, 113
willekeurig overheidsoptreden / 52, 93, 146, 153

Z

zorgplichtbepalingen / 37, 89
zorgvuldigheid / 13